

Slovenská poetka Katarína Džunková (4.novembra 1987, Košice) študovala medzinárodné teritoriálne štúdiá na FSV UK v Prahe, porovnávaciu jazykovedu na FF UK v Prahe a indológiu so špecializáciou na sanskrt na FF UK v Prahe. Je doktorandkou Filologickej fakulty Petrohradskej štátnej univerzity na Katedre biblistiky. V roku 2010 debutovala básnickou zbierkou *Palica brata a palica slnka*, za ktorú bola ocenená prémieu Ceny Ivana Kraska a cenou za najlepší debut v ankete Kniha roka. Roku 2014 prozaicky debutovala novelou *Eupalínova láska*. Venuje sa jazykovednému výskumu, publicistike a prekladom, ktoré vyšli časopisecky i knižne (napríklad *Genocída Arménov* od M. Hesemanna či *Nala a Damajantí* v knihe Farebná India).

Ukážka zo zbierky *Veterné mesto* je druhou knihou poézie Kataríny Džunkovej. Hoci názov evokuje atmosféru Petrohradu, kde vznikala časť týchto básní, verše majú omnoho širší záber. Poetka v nich vysliela hlboké sondy do ľudskej duše a do dejín, aby nahmatala to, čo sa jej javí ako živé, pulzujúce srdce ľudskosti. Kniha prináša nečakané objavy v námetoch, zachytených priam elegickým štetcom výtvarne nasýteného slova.

Katarína Džunková
Anjel cisára Karla Habsburského

*Keď na Madeire suchosť tenkou niťou zošil dážď
a kvety popierali samy seba,
čo asi robil cisárov anjel
z pravdivej krajiny nevyslovených
a nevidených, keď svetlo vyhlásili za príznak
a chodby mlčali ako organ a závoj cisárovnej.*

*Keď ku Madeire bežal ako posol z nebies dážď a vlny
uväznené v príbojoch sporili, čo je hodváb,
kto si spomenul, kde bedlí cisárov anjel,
keď opadával jasot z čerstvých republík
a drevo umítklo na peľasti posteľe
pred výsadou pozdvihnúť anjelov a mŕtvych.*

*Keď na Madeiru padal dážď, akoby ktosi v nebi
pretrhol náhrdelník z perál,
kto sa modlil za duše ako cisárov anjel
a kto počul ešte šuchot z krídel oltárov*

*a kto posvätil klasy, keď sa z nich ako štít pozdvihla hostia
a len ako zbroj pred tvárou cisárovnej slnko sa v slzách
zalesklo.*

*Keď sa na Madeire vrhal stromom k nohám dážď
a more objímalo piesok rukávmi renesančných čipiek,
v priateľstve sviec zotrúval v mlčaní cisár a jeho anjel
a smrť dotknutá večnosťou hádala,
koľko výdychov sa ešte zmestí na hroty ihiel.*

*Keď na Madeiru padal verdikt dážď
a kameňom ktosi rozbil pokoj na hladine morí,
spomeň si na nás, cisárov anjel,
kým budúcnosť ešte jestvuje a zavše sa zdá, že vonia
ako oceánske kvety,
keď duša bozkáva kryptu, akoby sa ustálilo mramorové
more,
a keď sa spomínajú anjeli a cisár vie,
že je odpustené.*

Zrkadlo

*Noc – zrkadlo vykladané hviezdami,
a deň vykladá vtáctvo svojím potomkom,
a dejiny sa tíško scvrkávajú do bielych postáv
z porcelánu.*

*Ale kto si spomenie na teba, mama,
veď i stromy padajú na tvár pred vetrom,
hoci ich nezrodil, len niesol
ako správca správ, čo len občas číta zem.*

*Noc – rozvinutá modrotlač
a keď padá hviezda, akoby ktosi pustil niť,
no miesto neba sa i tak leskne zem,
akoby ktosi páral z ľudskej tváre slzy*

Európa

*Umieraš, drahá... V zarastených poliach
na kaplnky ti padá dážď
a srdcia svätíc vo výklenkoch bolia
hodiny, v ktorých umieraš.*

*Umieraš v poludniach a zamlčaných Zdravas,
podobná bielym zvonom ľalií.
A tvoji rytieri, tak nepodobní na nás,
krídlami tváre zakryli.*

*Večer, podaj jej bielu ruku,
jazero uchráň pre veslá,
aby sa žiara po rozpuku
aj do zajtrajška preniesla.*

*Podaj jej bielu ruku, mesiac,
veď na nej siali biely ľan.
Kedysi túžobne, dnes nechtiac,
blkoce tmavý rubín z rán.*

*Zhoreli vody. Anjeli oťaželi
žiarivým krídlom ku dverám.
Tak bežte k nej, topole od alejí,
kým ešte živá – umieram.*

Hymnus na Svätú Alžbetu

*Kým ešte dýcham a vidím ľaliu a v cievach tečie krv,
kým ešte dýcham a viac nebudem, ako nebolo ma prv,
kým dýcham a so mnou zelenú reťaz lístia nosia sady
ako pás,
kým ešte vydaná som skutkom a milosti napospas,
kým ešte vidím Boha v podjeseň a Boh sa díva nado mňa,
kým ešte verím v cenu slz a že moc slova nie je daromná,
kým ešte verím, že si prísne a predsa blahosklonné dobré slovo...
Kým ešte vidím oblaky na počesť búrky smiať sa ocelovo,
chcem o Alžbete zaspievať. Veď náš svet starý je
a pamätá si nádheru, keď tĺklo srdce Márie,
a pamätá aj Alžbetu... A zachová ju v sláve...
Chcem o Alžbete zaspievať, Alžbete narodenej
v Bratislave,
veď hoci ja ju nepoznám, vy o nej viete, ruže!
A bolesť si ju pamätá, vždy keď sa tvárou kĺže
prečistá slza. A Marburg vie. A Durínsko si pamätá,
ako sa srdcom s Bohom v rannej hmle zhovárala Alžbeta.*

*To bola ešte noc, keď tepny mesta svetlom sa zapíňali,
keď ako prsteň ktosi slnko odložil a stále tlela noc...*

*To bola zimná noc a duše riek sa zatvárali pred svetom
a v oku námestia zaleskol sa kostol ako slza.*

*Zo zlata kvapkal kryštál a zhustla vôňa kadidla
a v slze ako včela v jantári uchovala sa ľudská bolesť,
tak dejiny si Krista uchovali a tak ochránila ťa, Alžbeta,
aby ťa nebo nad Slovenskom rozpoznalo,
aby ťa ako jantár ľudia pri srdci nosili,
aby tvoju tvár v ružiach zazreli a v tebe Boha,
aby mocne zneli medené jazyky zvonov navečer.
A na priesečníkoch mesta a srdca, tam, kde dejiny
vystupujú*

*na plátno duše dobrý Boh tiene premietol
a na priesečníku poznania a skrytosti, tam, kde sa rodí
človek,
je hudba. A je Alžbeta.*

*To teba hľadám, Alžbeta, v oltári na námestí,
gotické ruže kvitnú tebe na počesť,
v kotline vietor vonia akoby na brezovom koni prišla jar
a Boh v podvečer nad mestom svätosť rozosial.
Alžbeta, teba vidím v stíšených svieчках katedrál
a mesto teba vidí v zreničke Hlavnej ulice,
po ktorej dejiny stekali ako ľudské slzy
a mestu maloverných žehnal Kristus v hostii.
Počujem polia žitka k Zemplínu, ako na slávu volajú,
počujem Krásu v Košiciach, ako Boh kázal: Vstaň!
A ona ustala a Kristovi chrám postavila...
Aby Kristus s tebou predstúpil pred oltár v Košiciach.*

*Preto keď vidím diabla smiať sa do očí dažďa, na krásu
myslím,*

*a keď sa kráse posmieva, myslím na teba...
Ako ťa umlčí pravda...Ako vás zastaví, dejiny,
keď odznova ľudské srdcia k Nazaretu obraciate,
ako umlčí lásku, čo sa ozaj stala...A ako zaznie sad...
Ako stíchnu krídla dažďovníkov a vlny na riekach
a ako život svrčka umlčať pod baldachýnom trávy,
ako večnosť poprieť, keď v nej ruže nosí Alžbeta.*

*Ostriebrel v meste sneh a ešte sa mu máli,
ozlatli hory nadránom v náručí s kotlinou.
Alžbeta, patrónka bolesti, ktorú nik nepochváli,
po meste kráčal biely kôň a smútok popri ňom.
Alžbeta v zreničkách, ktoré sa stretli s okom srdca,
Alžbeta, lebo ťa nik neoslávi, ja ťa oslávim,
a tí, čo uravia, že báseň zostarła, sami ostareli*

*a čo vravia - svätosti niet, svätosť v nich umrela...
A tak tvár tvoju v tieni katedrál zavše na jar vídam,
keď kvitne park a ako moruša sa skláňa fontána.
A anjel z erbu z podstavca zlieta a teba hľadá
a chlieb si tvoje ruky pýta. Chce byť rozdaný.
A tak sa zima s letom háda, kto bude, až Kristus príde,
až príde a ty poprosíš ho, uhorská princezná,
nech tvoj kráľ ruku zadrží nad hlavou našej pýchy,
lebo človek vie byť výnimkou - ako ty, Alžbeta...*

*Tak po krajine kráča Boh a uraví:
Spiš mi je prilbicou a Tatry korunou,
meč mám v Above a nádej v Slovenskom raji
a kord mi v Ždiari žiari a slzy v Bratislave,
a Syna svojho obetúvam v každom kostole...*

*Tak ku vám sa obraciam, Košice,
keď moje skutky iba za zemou sa otáčajú.
Že to ja som pre teba ranou, Alžbeta,
že to ja som slzou pre Teba, Bože,
že si namýšľam, ako som s Tebou, Kriste,
a pritom kráčam od teba...*

*A videla som svedčiť Durínsko a stromy,
že už tu nie si, Alžbeta, že už nebudeš,
a videla som dejiny za kráľovnú korunovať ťa,
a videla som anjela, ako katedrálu objal,
a teba som zazrela k oltáru žlté ruže niesť
a spev som zazrela klesať až za smrť pod zemou...*

*A až v tichu lesa podíde k človeku plachá laň...
Tak i v samote k tebe, Alžbeta, prišiel Boh
a ružou ruku ti podal...
A Alžbety sa v tichu znútra dotkla milosť
a vtedy nebo zazrela, ako sa búrky utíšili...
A dážď ako anjel nad mestom zbavený jazerného tela
jediné meno volá:
Alžbeta...*